

1800-LUKU: AATTEIDEN JA TUNTEIDEN VUOSISATA

1800-luvun suuret aatteet:

- **nationalismi**
- **liberalismi**
- **konservatismi**
- **sosialismi**

Lue kirjan sivut 129-139 ja opiskele konservatismiin, liberalismiin, nationalismiin ja sosialismiin keskeiset tunnuspiirteet.

→ Täydennä taulukko!

	nationalismi	liberalismi	konservatismi	sosialismi
Tavoitteet tai sanoma. Miksi syntyi?	<ul style="list-style-type: none"> - oman kansan korostus - kansoille omat valtiot - romantiikan kiinnostus kansoihin - taistelu Napoleonin vastaan yhdisti kansoja 	<ul style="list-style-type: none"> - porvariston taistelua aatelia ja yksinvaltaa vastaan - tasa-arvoa, mutta ei demokratiaa - vaikutusvaltaa varallisuuden mukaan 	<ul style="list-style-type: none"> - syntyi vastustamaan valistuksen ja liberalismien ajamia muutoksia - ihmiset eivät tasa-arvoisia - hitaita muutoksia ylhäältä johdettuna 	<ul style="list-style-type: none"> - työläiset halusivat parantaa asemaansa - luokkaerot poistettava - tasa-arvoa vaikka väkivallalla
Ketkä kannattivat? Edustajia?	<ul style="list-style-type: none"> - hallitsijat - ylä- ja keskiluokka - armeija - Hegel, Herder 	<ul style="list-style-type: none"> - poliittista valtaa vailla ollut porvaristo - koulutettu keskiluokka A. Smith, J.S. Mill 	<ul style="list-style-type: none"> - ne, joilla oli menetettävää: hallitsijat, kirkko ja aateli - Edmund Burke 	<ul style="list-style-type: none"> - työläiset; yhteiskunnan huono-osaiset osa sivistyneistöä - Marx, Engel

	nationalismi	liberalismi	konservatismi	socialismi
Vaikutus Eurooppaan?	<ul style="list-style-type: none"> - yhdisti kansalaisia - synnytti uusia valtioita ja hajotti vanhoja - kilpailu johti imperialismiin 	<ul style="list-style-type: none"> - äänioikeuden laajentaminen vähitellen kaikille 	<ul style="list-style-type: none"> - uudistusten jyrkkä vastustus lisäsi sosialismin ja liberalismiin kannatusta 	<ul style="list-style-type: none"> - N-Venäjän synty - kommunistisen vallankumouksen pelko -työväenliikkeen synty
Muuta?	<ul style="list-style-type: none"> - nationalismia tuettiin rotuopilla 	<ul style="list-style-type: none"> - taloudellinen liberalismi syntyi jo 1770-luvulla 	<ul style="list-style-type: none"> - perusteet aatteelle haettiin usein uskonnosta 	<ul style="list-style-type: none"> - osa hylkäsi väkivallan keinona ajaa muutoksia, syntyi sosiaalidemokratia (vrt. kommunismi)
Vastustajat?	<ul style="list-style-type: none"> - vallanpitäjät ja aateli, konservatiivit 	<ul style="list-style-type: none"> - vallanpitäjät ja aateli, konservatiivit 	<ul style="list-style-type: none"> - porvaristo ja keskiluokka 	<ul style="list-style-type: none"> - Muut kuin työväestö: (porvarit, aatelisto, hyväosaiset)

	Konservatismi	Liberalismi	Sosialismi	Nationalismi
Tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> ■ säätyvallan ja vanhojen instituutioiden säilyttäminen ■ esivallan ja perinteiden kunnioitus ■ uskonto keskeinen arvo ja yhteiskuntaa koossa pitävä voima ■ valtio yksilöä tärkeämpi, yksilöllä merkitystä vain valtion jäsenenä 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ihmisoikeuksien ja poliittisten oikeuksien (äänioikeus ja yhdistymis- ja kokoontumisvapaus) laajentaminen ■ yhteiskunnan uudistaminen purkamalla säätyvalta ■ kasvatus ja koulutus yhteiskunnallisen nousun väyläksi ■ yksilönvapauden korostaminen ■ talouden vapauttaminen 	<ul style="list-style-type: none"> ■ työväestön poliittisen ja taloudellisen aseman parantaminen ■ luokkaerojen poistaminen ■ kapitalismin korvaaminen järjestelmällä, joka ei perustu yksityisomistukseen ja voitontavoitteluun ■ tuotantovälineiden siirtäminen yhteiskunnan haltuun ■ luokkatietoisuus yksilöllisiä tavoitteita tärkeämpi 	<ul style="list-style-type: none"> ■ oma kielen, kulttuurin ja kansallisen erityislaadun korostaminen ■ yksi kansa, yksi valtio ■ kansallisen tietoisuuden rakentaminen ■ kansan määrittely yhteisen kielen, kulttuurin, historian ja maantieteellisen alueen kautta
Merkittäviä ajattelijoita	Edmund Burke	Jeremy Bentham Adam Smith	Karl Marx Eduard Bernstein	Friedrich Hegel Johan Snellman
Kannattajia	aatelisto, ylemmät virkamiehet, papisto, upseerit	koulutettu keskiluokka ja yrittäjät (porvarit)	työväenluokka ja osa sivistyneistöstä	ylä- ja keskiluokka

Poliittisten aatteiden synty

- **Aatteiden pohjalta syntyi 1800-luvun kuluessa poliittisia puolueita:**
  - **Konservatismi** → konservatiiviset puolueet
  - **Liberalismi** → liberaaliset puolueet
  - **Sosialismi** → työväenpuolueet